

**ДО
Г-ЖА ДЕЯНА КОСТАДИНОВА
СЕКРЕТАР ПО СОЦИАЛНИ ПОЛИТИКИ,
МЛАДЕЖТА И СПОРТА
НА ПРЕЗИДЕНТА НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

ОТНОСНО: Становище на Емилия Шехтова, ОКС Магистър по финанси, ВУЗФ по темата: „Предизвикателства и перспективи пред младежката заетост”

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО КОСТАДИНОВА,

Благодаря за поканата да участвам на организираната под егидата на Президента на Република България нова инициатива „Младежка визия за развитие на България“, посветена на важната тема за приобщаващия растеж и целяща да насърчи участието на млади хора в процеса на вземане на решения. Това е доказателство за ангажираната и отговорна позиция на администрацията на Президента по въпросите от стратегическо значение, подобряване на конкурентността и социалното развитие.

На 6 октомври 2011 г. Европейската комисията предложи правила, които ще определят начина на работа на ЕСФ през периода 2014—2020 г. и са част от един цялостен пакет от законодателни мерки за бъдещата кохезионна политика на Съюза. Един от акцентите на предложените промени са във връзка с решаването на проблемите с младежката безработица. По настоящи данни на Евростат в момента тя е 23.4 % за ЕС и 30, 3 % за България, които цифри показват и сериозността на проблема. Друг проблем за България е, че всяка година между 6000 и 7000 българи заминават в чужд университет. 25 хил. български студенти в момента учат в чужбина.

В тази връзка е необходимо да се очертаят предизвикателствата и перспективите за осигуряване на младежка заетост, пред които се изправя България за бъдещия период. Същевременно бих искала да направя и няколко допълнителни коментара и конкретни предложения върху новите приоритети във вид на тематични цели и редица мерки по темата, изброени в стратегически документи:

1.) Насоки и консултации още в ранните нива на образование

Предложение: Създаване на професионални центрове и към училищата (особено в професионалните гимназии и техникуми) с професионалисти-педагози, които да консултират и насочват учениците в развитието и интересите им. (Пример: Германия)

2.) Инвестиции в т.нар. хоризонтални компетентности: (1) дигитални компетентности, съобразно потребностите на бизнеса, за съдействие и за по-лесното внедряване на новите технологии; (2) чуждоезикови умения; (3) социални и комуникативни умения (4) компетентности, улесняващи прехода към „зелена” икономика

Предложение: В стратегията Хоризонти 2020 се очертава рамката на образование, базирано на интердисциплинарните умения. В тази връзка е необходимо внедряването на задължителни езикови и информационни модули във всички нива на образователната система: в начално, средно и висше. Препоръка тук е, особено във висшето образование, да се използват за преподаватели и хора от успешния бизнес в България. Подкрепата за предприемачеството и стартирането на собствен бизнес е важна интервенция за насърчаване на младежката заетост. Създаването на предприемачески дух също е от първостепенна важност като трябва да се започне още от училище. Добре е да се обособи един месечен двучасов модул по Предприемачество и икономика, в които хора и от реалния сектор да предават съответните умения и познания на учениците (над 12 г.); организиране на задължителни учебни визити в

професионалните гимназии. Важно е да се създаде и модул за комуникационни и презентационни компетентности и работа с информационни източници.

3.) Насърчаване и подпомагане на самостоятелната заетост, създаването на предприятия, както и социални предприятия. Насърчаване на социалните иновации.

Предложение: Необходимо е по-широкото популяризиране на дейностите и възможностите от създадените вече инструменти за финансиране на стартиращ бизнес – напр. LAUNCHub и ELEVEN; организиране на национален форум за млади настоящи и бъдещи предприемачи със задълбочено представяне на въпросните инструменти; учредяване на годишна награда за младежи под егидата на Президентството за най-добър стартиращ български бизнес и най-добра иновативна идея на стартиращ бизнес с осигурено финансиране за реализацията ѝ (до определена сума).

По отношение социалното предприемачество по ОПРЧР има само една пилотна фаза на подобна операция, с голям интерес, но ограничен финансов ресурс. Необходимо е увеличаване на средствата и програмите за създаване и финансиране на вече създадени успешни проекти за социално предприемачество и популяризирането им (особено сред младежите) в единен сайт, в който да е обявена и информация за източниците и програмите за финансиране на подобен тип предприемачество.

4.) Заетостта в секторите на здравеопазването и социалните грижи на ЕС нараства бързо поради застаряването на населението и постоянно растящия брой на услугите. Размерът и бързият растеж на тези сектори (два пъти по-голям от растежа на заетостта като цяло) сочи, че те ще продължат да играят ключова роля за предоставянето на нови работни места през идните години.

Предложение: Създаване на програма, в която завършващи студенти от социалните специалности да могат да извършват платена практика в грижи за възрастните хора от 6 м. до година, което да се признава за трудов стаж. Това би решило до голяма степен проблема им с получаването на първоначален трудов опит за професионално развитие.

5.) Инвестиции в човешките ресурси във високопроизводителни, високотехнологични и иновативни предприятия, имащи потенциала да създават висока добавена стойност.

Предложение: Създаването на специализирани програми за създаване на младежка заетост в предприятия от приоритетни сектори и производства. Организиране на специални обучение за кандидатстване и изпълнение по тези програми на компаниите по сектори като може да се ползва помощта на браншовите организации и особено на клъстерите като партньори в подготовката на обучението.

6.) По-добро взаимодействие между сферите на образованието и на труда. Обединяване на ресурси и съсредоточаване върху ефективни партньорства. Пример за това може да бъде обединяването на ресурсите по групи работодатели.

Предложение: Създаване на програми за финансиране на браншови организации и асоциации за провеждането на общо професионално обучение, изготвяне на кариерни дни за съответната индустрия и участие на професионалисти от реалния сектор в академичните програми и менторски подход.

Мярка е и внедряване на добри практики отвън като т.нар. дуална система в Германия, която успешно комбинира теорията с практика. Там през последните две години от професионалното образование програмата включва два дни теория в училището и три дни практика в конкретна компания. Друга добра практика е да се създадат центрове за консултиране на младежи по примера на шведската програма European Youth Guarantee, при която до 4 м. след завършването на всеки студент трябва да му бъде предоставена консултация и възможност за обучение, стаж или работа. Подобен пример идва от Ирландия: създаване на специализирани центрове за обучение, практически опит или работа по индивидуални планове (61% от участниците са продължили в друга степен на образование, стаж или работа)

Допълнително бих искала да отправя и следните предложения:

7.) Създаване на програми за финансиране на организациите за неформално образование, което касае стратегически приоритети на образованието – международен обмен и интердисциплинарни умения, ИТ, устойчиво развитие. Те трябва да могат да се ползват и от младежки организации, които допринасят за развитието на младите хора и помагат за намирането им на стаж и практика.

8.) Създаването на бизнес инкубатори в България, които да помагат за реализирането на ценни иновативни идеи на студенти от съответните специалности с помощта на финансова подкрепа от страна на инкубатора (програмно финансиран) и от страна на инвеститор. Бизнес инкубаторите и развойни лаборатории и институти може да са част от университетите, но не задължително с локация - в академичните сгради. Те да са централизирани в технологичен парк, в непосредствена близост до бизнеса.

9.) По темата за София Тек Парк е необходимо да се допитат за идеи, предложения и препоръки за концептуалното му развитие и младите потенциални научни кадри и предприемачи, които ще бъдат в него. Това може да стане чрез едно или кратка серия от събрания с цел да се генерират добри виждания за реализацията на проекта.

10.) Създаване на единен сайт с пълна информация за програмите за финансиране на младежи и младежка заетост: Програмата “Аз мога повече”, Проект „Ново начало - от образование към заетост”, Проект “Шанс за реализация на младежите в България”, Проект “Старт в администрацията”, Програма “Старт на кариерата”, Схема “Първа работа”, Схема “Ново работно място”, Проектът “Нова перспектива”. В него да има и обособена част за търсене и предлагане на младежка заетост, в който освен екип, който да отговаря за търсенето, публикуването и актуализирането на информация и бизнесът, държавните структури и неправителствени организации да може да подават обявите си безплатно. Той трябва да е разделен тематично по основни секторни направления (право, икономика, и т.н.). За изпълнението и поддръжката му е необходим конкурс.

11.) Промени в регулаторната рамка, за да се подобри изключително ниско ниво на непълната заетост – липса на гъвкава политика за нейното използване (наемането на временен трудов договор изисква много време и средства – изискват се общо 13 документа от работодателя)

В заключение бих отправила и един допълнителен коментар. Доказан е с редица успехи потенциалът на българските младежи. Нужен ни е отново интегриран подход за решаване на проблема за младежката безработица, но той изисква на ранен етап да бъдат идентифицирани областите и териториите, в които това ще се случи, както и инструментите, които ще бъдат обединени за постигане на предварително поставени резултати. По своя характер това са сложни проблеми, изискващи интервенции на местно ниво от едновременно няколко инструмента, попадащи в сферите на различни политики и международни практики. Един от важните и ключови моменти тук е да се гледа в дългосрочен план и да се градят политики и мерки започващи от началното развитие на бъдещия млад кадър и изграждането на инструменти за дългосрочната заетост на младите служители в предприятията. Българите в чужбина са огромен потенциал и ценен човешки ресурс, който с предложените мерки да бъде привлечен отново в страната. Те са голяма част от бъдещите предприемачи и мениджъри, без които няма да има икономика и бизнес за нови работни места. Ключови тук са определянето и постигането на компетентности за приоритети в икономиката и създаването на предприемаческо общество. Осигуряване на младежката заетост сега е нашето бъдеще на дългосрочно развитие и просперитет в България.

**С уважение,
Емилия Шехтова**